

LUẬN XÁ LỢI PHẤT A TỶ ĐÀM

QUYỂN 4

Phẩm 4: **PHẨM BỐN THÁNH ĐẾ THUỘC PHẦN VẤN**

Hỏi: Có bao nhiêu Thánh đế?

Đáp: Có bốn, đó là khổ Thánh đế, khổ tập Thánh đế, khổ diệt Thánh đế, khổ diệt đạo Thánh đế.

Khổ Thánh đế là thế nào?

Đáp: Khổ sinh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ không yêu thích gặp gỡ, khổ ái biệt ly, khổ mong cầu không được, trừ ái, chung năm thọ ấm khổ, đó gọi là khổ Thánh đế.

Khổ Thánh đế này chân thật như vậy, không phải không như vậy, không khác, không là vật khác. Như Đức Như lai đã giảng nói, vì là chân lý của bậc Thánh, nên gọi là Thánh đế.

Sinh là gì? Nếu các chúng sinh, sinh trong các chúng, sinh lại, tăng trưởng sinh ấm, được mọi hòa hợp của các nhập, gọi là sinh.

Già là gì? Nếu các chúng sinh, suy yếu, run rẩy xâm hại trong các chúng, các căn thành thực, mạng giảm vì hành, gọi là già.

Bệnh là gì? Nếu các chúng sinh, bệnh trong các chúng, tạo ra bệnh, bệnh khách trần, bệnh khổ: vì nóng sinh bệnh, vì lạnh, khi gió từ đất biến đổi các đại tăng, giảm, và những bệnh khác do nghiệp báo khác nhau tạo ra, gọi là bệnh.

Hỏi: Thế nào là chết? Nếu các chúng sinh, trong các chúng, cuối cùng khi chết, ấm quá khứ tan rã, bỏ thân, biến chuyển hoại diệt, là chúng, gọi là chết.

Không ưa thích mà gặp gỡ là gì? Nếu không ưa, không vui thích, không vừa ý, như thú dữ, sâu độc v.v..., như những gai nhọn, mọc trên bờ, hầm như nhớt, xấu xí, trong núi non hiểm trở v.v..., như những sắc, thanh, hương, vị xúc, pháp không vừa ý, nếu chúng sinh ở gần chúng, không sống riêng cùng chung lẫn lộn không rời, không rời vì không có tướng trạng khác, nên không cách biệt, gọi là không ưa mà gặp gỡ.

Yêu mà phải chia lìa là gì? Nếu yêu thích, vừa ý như cha, mẹ, anh em, chị em, vợ con hoặc thân thiết như các quán, bà con, và các pháp sắc, thanh, hương, vị, xúc vừa ý, nếu chúng sinh không được ở chung với họ, không được gần gũi, phải ở một mình không phải vì xen lẫn khác, không tương ứng mà phải chia lìa. Đây gọi là yêu mà phải chia lìa.

Hỏi: Thế nào là khổ vì mong cầu không được?

Đáp: Nếu mong muốn nhất định được, mà chưa được, hoặc sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp, nếu chúng sinh không được người kia lại, không được, không cao sang, không tự tại, không tự do, mọi điều mong muốn đều không thành tựu, gọi là khổ vì mong cầu không được.

Trừ ái, chung nổi khổ của năm thọ ấm là gì? Thọ ấm sắc, thọ ấm thọ, thọ ấm tưởng, thọ ấm hành, thọ ấm thức.

Thế nào là thọ ấm sắc? Nếu tất cả sắc đều nhận lấy hữu lậu, gọi là thọ ấm sắc.

Thọ ấm của thọ, tưởng, hành, thức là gì? Nếu tất cả thức đều nhận lấy hữu lậu thì gọi là thọ ấm thức, gọi là trừ ái, chung nổi khổ của năm thọ ấm.

Hỏi: Thế nào là khổ tập Thánh đế?

Đáp: Là ái này, lại có hỷ, dục, các thứ nhiễm, gọi là khổ tập Thánh đế.

Hai ái của khổ tập Thánh đế là gì?

Đáp: Nội ái, ngoại ái, đó gọi là khổ tập Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là ba ái khổ tập Thánh đế?

Đáp: Đó là dục ái, hữu ái và phi hữu ái, gọi là khổ tập Thánh đế.

Bốn nhiễm của khổ tập Thánh đế là gì?

Đáp: Nghĩa là dục nhiễm, sắc nhiễm, vô sắc nhiễm, kiến nhiễm, gọi là khổ tập Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là sáu ái của khổ tập Thánh đế?

Đáp: Sắc ái, thanh, hương, vị, xúc, pháp ái, gọi là khổ tập Thánh đế.

Ba mươi sáu ái hành của khổ tập Thánh đế là gì?

Đáp: Mười tám ái hành đã tạo ra bên trong, mười tám ái hành đã tạo ra bên ngoài, gọi là khổ tập Thánh đế. Khổ tập Thánh đế này chân thật như thế, không thể không như thế, không khác, không khác vật, như Như lai đã nói thích đáng, là chân lý của bậc Thánh nên nói là Thánh đế.

Nội ái là gì?

Đáp: Dục nhiễm trong nội pháp, dục nhiễm nặng, yêu mến sự

không trái, ưa dục lạc có thể trầm trọng, có thể cuối cùng, có thể không đủ, không thỏa mãn, đắm nặng, đắm ở bến si mê (lậu) gần gũi chi ái sinh ra gốc khổ, sinh khát khao hy vọng, là nhà ở, chịu đựng có thể sinh ra ái nhiều hơn, gọi là nội ái.

Hỏi: Thế nào là ngoại ái?

Đáp: Dục nhiễm, trong ngoại pháp nặng dục nhiễm, yêu mến không trái, ưa dục lạc có thể nặng, có thể cuối cùng, có thể không đủ, không thỏa mãn, đắm nặng, đắm ở bến si mê (lậu) gần gũi chi ái có thể sinh ra cội gốc khổ, sinh khát khao hy vọng, là nhà ở, chịu đựng có thể sinh ra ái nhiều hơn, gọi là ngoại ái.

Dục ái là gì?

Đáp: Dục nhiễm trong pháp cõi Dục, dục nhiễm nặng, yêu mến không trái, ưa thích dục lạc có thể nặng, có thể cuối cùng, có thể không đủ, không thỏa mãn, đắm nặng, đắm ở bến si mê (lậu) gần gũi lưới chi ái có thể sinh ra cội gốc khổ, sinh khát khao hy vọng, là nhà ở chịu đựng có thể sinh ra ái nhiều hơn, gọi là Dục ái.

Hỏi: Thế nào là Hữu ái?

Đáp: Dục nhiễm trong cõi Sắc, cõi Vô sắc, cho đến sinh ra ái nhiều hơn, gọi là hữu ái.

Phi hữu ái là gì?

Đáp: Nếu có người gượng nói là có ngã, như dựa vào sự sợ sệt bệnh khổ v.v..., bèn hy vọng ngã dứt, hư hoại, không thật có, là dục nhiễm trong pháp cõi Sắc, Vô sắc kia, cho đến sinh ra ái nhiều hơn, gọi là phi hữu ái.

Hỏi: Thế nào là Dục nhiễm?

Đáp: Như dục, cất béo của dục, niềm vui của dục, ái của dục, chi của dục, đam mê của dục, trạng thái của dục, khao khát của dục, lửa đốt của dục, lưới vây của dục. Đó gọi là dục nhiễm.

Hỏi: Thế nào là Sắc nhiễm?

Đáp: Như sắc, chất béo của sắc, niềm vui của sắc, ái của sắc, chi của sắc, đam mê của sắc, trạng thái của sắc, khao khát của sắc, lửa đốt của sắc, lưới vây của sắc. Đó gọi là sắc nhiễm.

Thế nào là Vô sắc nhiễm?

Đáp: Như dục của vô sắc, chất béo của vô sắc, niềm vui của vô sắc, ái của vô sắc, chi của vô sắc, đam mê của vô sắc, trạng thái của vô sắc, khao khát của vô sắc, lưới vây của vô sắc. Đó gọi là vô sắc nhiễm.

Hỏi: Thế nào là Kiến nhiễm?

Đáp: Như dục của kiến, chất béo của kiến, niềm vui của kiến, ái của kiến, chi của kiến, đam mê của kiến, trạng thái của kiến, khát khao của kiến, lửa cháy của kiến, lưới vây của kiến. Đó gọi là Kiến nhiễm.

Sắc ái là gì?

Đáp: Mắt biết sắc, trong pháp kia, như dục nhiễm, nói rộng cho đến sinh ái nhiễm, gọi là sắc ái.

Hỏi: Thế nào là thanh, hương, vị, xúc, pháp ái?

Đáp: Ý biết pháp, trong pháp ấy nếu dục nhiễm, nói rộng cho đến sinh ái nhiễm, gọi là pháp ái.

Hỏi: Thế nào là mười tám thứ được gây tạo bên trong ái hành?

Đáp: Như Thế Tôn đã nói: Nhân đây mà có kia. Nhân kia mà có đây. Nhân như vậy mà có. Nhân đối khác mà có. Nhân thường mà có. Nhân không thường mà có. Ngã sẽ có. Ngã kia sẽ có. Ngã như vậy sẽ có. Ngã đối khác sẽ có. Nhân đây mà được (đắc). Nhân kia mà được. Nhân như vậy mà được. Nhân đối khác mà được. Hy vọng sẽ có. Hy vọng kia sẽ có. Hy vọng như vậy sẽ có.

Hỏi: Thế nào là mười tám thứ được gây tạo bên ngoài ái hành?

Đáp: Như Thế Tôn đã nói: Là nhân đây mà có kia. Là nhân kia mà có đây. Là nhân như vậy mà có. Là nhân đối khác mà có. Là nhân tương ứng mà có. Là nhân không tương ứng mà có. Là ngã sẽ có. Là ngã kia sẽ có. Là ngã đối khác sẽ có. Là nhân đây mà được. Là nhân kia mà được. Là nhân như vậy mà được. Là nhân đối khác mà được. Là hy vọng sẽ có. Là hy vọng kia sẽ có. Là hy vọng như vậy sẽ có.

Khổ diệt Thánh đế là gì?

Đáp: Ái kia không còn sót, lia dục, diệt, xả, xuất ly, giải thoát, không có nhà, đã cắt đứt, không còn sinh nữa, gọi là khổ diệt Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là khổ diệt Thánh đế?

Đáp: Trí duyên tận, gọi là khổ diệt Thánh đế. Khổ diệt Thánh đế này chân thật như thế, chẳng thể không như thế, không khác không là vật khác. Như Như lai chính thuyết chân đế của bậc Thánh, đó gọi là Thánh đế.

Trí duyên tận là gì?

Đáp: Nếu pháp trí hết thì pháp kia sẽ hết, gọi là trí duyên tận.

Hỏi: Thế nào là trí duyên tận?

Đáp: Nếu pháp được, Thánh đạo diệt, thì pháp kia sẽ diệt, gọi là trí duyên tận.

Trí duyên tận là gì?

Đáp: Thường nói là biết trí kia nếu biết pháp diệt, thì kết kia diệt, gọi là trí duyên tận.

Hỏi: Thế nào là trí duyên tận?

Đáp: Bốn quả Sa-môn: Quả Tu-đà-hoàn, quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm, quả A-la-hán, gọi là trí duyên tận.

Hỏi: Thế nào là quả Tu-đà-hoàn?

Đáp: Nếu kiến đoạn ba phiền não, dứt thân kiến, nghi, giới đạo, gọi là quả Tu-đà-hoàn.

Quả Tu-đà-hoàn là gì?

Đáp: Kiến đoạn ba phiền não: Dứt thân kiến, nghi, giới đạo, nếu được cam lộ, gọi là quả Tu-đà-hoàn.

Hỏi: Thế nào là quả Tu-đà-hoàn?

Đáp: Nếu kiến đoạn ba phiền não: dứt thân kiến, nghi, giới đạo, cùng lúc đều dứt phiền não, gọi là quả Tu-đà-hoàn.

Quả Tu-đà-hoàn là gì?

Đáp: Kiến đoạn ba phiền não: Dứt trừ thân kiến, nghi, giới đạo, Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não, nếu được cam lộ thì gọi là quả Tu-đà-hoàn.

Hỏi: Thế nào là quả Tư-đà-hàm?

Đáp: Nếu kiến đoạn ba phiền não: dứt thân kiến, nghi, giới đạo, phiền não, và tư duy đoạn từng phần các phiền não: dục, ái, giận dữ, gọi là quả Tư-đà-hàm.

Quả Tư-đà-hàm là gì?

Đáp: Nếu kiến đoạn ba phiền não: dứt thân kiến, nghi, giới đạo; tư duy đoạn từng phần dục ái, giận dữ; nếu được cam lộ thì gọi là quả Tư-đà-hàm.

Hỏi: Thế nào là quả Tư-đà-hàm?

Đáp: Nếu kiến đoạn ba phiền não: thân kiến, nghi, giới đạo, Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não và tư duy đoạn từng phần dục, ái, phiền não giận dữ do phần dứt, Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não, gọi là quả Tư-đà-hàm.

Quả Tư-đà-hàm là gì?

Đáp: Kiến đoạn ba phiền não: thân kiến, nghi, giới đạo, Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não và tư duy đoạn từng phần phiền não: dục, ái, giận, dữ, cho đến Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não, nếu được cam lộ thì gọi là quả Tư-đà-hàm.

Hỏi: Thế nào là quả A-na-hàm?

Đáp: Nếu đã dứt năm phiền não phần dưới: thân kiến, nghi, giới

đạo, dục, ái, giận dữ, gọi là quả A-na-hàm.

Quả A-na-hàm là gì?

Đáp: Đã dứt năm phiền não phần dưới: thân kiến, nghi, giới đạo, dục, ái, giận dữ, nếu được cam lộ thì gọi là quả A-na-hàm.

Hỏi: Thế nào là quả A-na-hàm?

Đáp: Dứt năm phiền não phần dưới: thân kiến, nghi, giới đạo, dục, ái, giận dữ, Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não, gọi là quả A-na-hàm.

Quả A-na-hàm là gì?

Đáp: Dứt năm phiền não phần dưới: thân kiến, nghi, giới đạo, dục, ái, giận dữ, một thời điểm, Thánh đạo cùng lúc đều dứt phiền não, nếu được cam lộ, gọi là quả A-na-hàm.

Hỏi: Thế nào là quả A-la-hán?

Đáp: Nếu tư duy đoạn, phiền não cõi Sắc, Vô sắc, dứt không còn sót, gọi là quả A-la-hán.

Quả A-la-hán là gì?

Đáp: Tư duy đoạn phiền não cõi Sắc, cõi Vô sắc, dứt không còn sót, nếu được cam lộ, gọi là quả A-la-hán.

Hỏi: Thế nào là quả A-la-hán?

Đáp: Nếu tất cả phiền não đều hết, gọi là quả A-la-hán.

Quả A-la-hán là gì?

Đáp: Tất cả phiền não đều hết, nếu được cam lộ thì gọi là quả A-la-hán.

Hỏi: Thế nào là khổ diệt đạo Thánh đế?

Đáp: Đây là tám chi Thánh đạo: chánh kiến, chánh giác, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là khổ diệt đạo Thánh đế. Khổ diệt đạo Thánh đế này chân thật như vậy, chẳng thể không như vậy, không khác, không là vật khác, như Như lai đã nói đế lý của bậc Thánh, gọi là Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là chánh kiến?

Đáp: Người học lìa kiết sử, tâm Thánh nhập đạo Thánh, hoặc Kiên tín, Kiên pháp và người ở đường khác, thấy lỗi của hành, quán sự vắng lặng của Niết-bàn, quán như thật về khổ tập, diệt, đạo chưa được muốn được, chưa hiểu muốn hiểu, chưa chứng muốn chứng, tu đạo, lìa phiền não. Bậc kiến học, hoặc Tu-đà-hoàn, Tư-đà-hàm, A-na-hàm, nếu trí quán đầy đủ, nếu ở địa trí, nếu quán tâm giải thoát, thì liền được quả Sa-môn hoặc quả Tu-đà-hoàn, quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm. Bậc Vô học muốn được A-la-hán, chưa được Thánh pháp, muốn được Tu đạo,

trí quán đầy đủ. Nếu địa trí, hoặc quán tâm giải thoát, thì sẽ được quả A-la-hán. Nếu thật là người hoặc các loài, hoặc chọn trong pháp, chọn rốt ráo chọn pháp, chọn tư duy nhận biết, thấu đạt tự tướng, tha tướng, cộng tướng, suy nghĩ, gìn giữ biện quán, tinh tiến huệ biện, trí kiến, giải sạ, phương tiện thuật, ánh sáng rực rỡ, đuốc tuệ soi sáng, tuệ nhãn, tuệ căn, tuệ lực, trạch pháp, chánh giác, không si, gọi là chánh kiến.

Hỏi: Thế nào là chánh giác?

Đáp: Người học lìa kiết sử, cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người, hoặc các loài, nếu nhận biết, nhận biết lại, nhớ tưởng chân chính, duyên theo tâm tổ ngộ, gọi là chánh giác.

Chánh ngữ là gì?

Đáp: Người học lìa kiết sử cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người, hoặc các loài, nếu bốn điều bất thiện của miệng, không ưa, lìa hết lỗi lầm của kiến, răn cấm, cẩn thận không làm, không chấp nhận, dứt căn hết không còn sót, có thể hành thiện trong pháp bất thiện, gọi là chánh ngữ.

Chánh nghiệp là gì?

Đáp: Người học lìa kiết sử, cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người hoặc các loài, hoặc ba việc bất thiện của thân, không ưa, xa lìa lỗi kiến, răn dè không làm, không chấp nhận, dứt căn hết không còn sót, có thể hành thiện ngay trong pháp bất thiện kia, gọi là chánh nghiệp.

Hỏi: Thế nào là chánh mạng?

Đáp: Người học lìa kiết sử, cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người hoặc các loài, loại trừ bất thiện, tà mạng khác của thân, miệng: không ưa xa lìa lỗi chấp, cẩn thận, răn nhắc không làm, không chấp nhận, dứt căn hết không còn sót, có thể hành thiện trong pháp bất thiện kia, gọi là chánh mạng.

Hỏi: Thế nào là chánh tiến?

Đáp: Người học lìa kiết sử, cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người hoặc các loài, hoặc thân, tâm xuất phát, vượt qua, có thể nhẫn, không thối lui, với sức siêng năng, tinh tiến, không lìa, không lùi biếng, không trì hoãn, không trễ nãi, với căn tiến, lực tiến, giác tiến, gọi là chánh tiến.

Chánh niệm là gì?

Đáp: Người học lìa kiết sử, cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người, hoặc các loài, hoặc nghĩ, nhớ nghĩ, nghĩ vi tế, nghĩ cẩn thận, trụ lại không quên, như lời nói, nhớ nghĩ nối tiếp nhau, không lỗi,

không bị mất, không chậm lụt, căn không chậm lụt, niệm căn, niệm lực, niệm giác, gọi là chánh niệm.

Hỏi: Thế nào là chánh định?

Đáp: Người học lìa kiết sử, cho đến liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người, hoặc các loài, hoặc tâm trụ lại, trụ chân chính, chuyên tâm trụ, tâm hoàn toàn một tâm hỷ lạc, không tán loạn, dựa vào tâm, ý, chỉ có định, căn định, lực định, định giác, gọi là chánh định.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu sắc, bao nhiêu chẳng phải sắc?

Đáp: Hai đế chẳng phải sắc, hai đế có hai phần hoặc sắc, hoặc chẳng phải sắc.

Hỏi: Thế nào là hai đế chẳng phải sắc?

Đáp: Tập Thánh đế, Diệt Thánh đế, gọi là hai đế chẳng phải sắc.

Hỏi: Thế nào là hai đế có hai phần hoặc sắc, hoặc chẳng phải sắc?

Đáp: Khổ Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế có hai phần hoặc sắc, hoặc chẳng phải sắc.

Sắc của khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt, thân nhập, sắc nhập, thanh nhập, hương, vị, xúc nhập, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, giới của thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, gọi là sắc của khổ Thánh đế.

Khổ Thánh đế chẳng phải sắc là gì?

Đáp: Thọ, tưởng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến tuệ giải thoát, không có tham, không giận dữ, không có si, thuận với tín, ăn năn, tâm vui mừng, tâm tiến, trừ, tín, dục, không buông lung, niệm, tâm định, xả, nghi, sợ, sử phiến não, sinh, già chết, mạng, kiết, định Vô tướng, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là khổ Thánh đế chẳng phải sắc.

Hỏi: Thế nào là đạo Thánh đế sắc?

Đáp: Chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh thân tiến, gọi là đạo Thánh đế sắc.

Đạo Thánh đế chẳng phải sắc là gì?

Đáp: Chánh kiến, chánh giác, chánh tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là đạo Thánh đế chẳng phải sắc.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu có thể thấy, bao nhiêu không thể thấy?

Đáp: Có ba đế không thể thấy, một đế có hai phần hoặc có thể thấy, hoặc không thể thấy.

Hỏi: Thế nào là ba đế không thể thấy?

Đáp: Tập Thánh đế, Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là ba đế không thể thấy.

Hỏi: Thế nào là một đế có hai phần hoặc có thể thấy, hoặc không thể thấy?

Đáp: Khổ Thánh đế là một đế có hai phần: hoặc có thể thấy, hoặc không thể thấy.

Khổ Thánh đế có thể thấy là gì?

Đáp: Sắc nhập gọi là khổ Thánh đế có thể thấy.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế không thể thấy?

Đáp: Trừ sắc nhập, khổ Thánh đế khác không thể thấy, gọi là khổ Thánh đế không thể thấy.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu có đối, bao nhiêu không có đối?

Đáp: Có ba đế không có đối, một đế có hai phần hoặc có đối, hoặc không có đối.

Hỏi: Thế nào là ba đế không có đối?

Đáp: Tập Thánh đế, Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là ba đế không có đối.

Một đế có hai phần hoặc có đối, hoặc không có đối là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế có hai phần hoặc có đối, hoặc không có đối.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế có đối?

Đáp: Mười sắc nhập gọi là khổ Thánh đế có đối.

Đáp: Khổ Thánh đế không có đối là gì?

Đáp: Thọ, tướng của bốn sắc đầu, cho đến định Vô tướng, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là khổ Thánh đế không có đối.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu đế là Thánh, bao nhiêu đế không phải Thánh?

Đáp: Có hai đế là Thánh, hai đế không phải Thánh. Hai đế là Thánh tức diệt Thánh đế và đạo đế, đó gọi hai đế là Thánh.

Thế nào là hai đế chẳng phải thánh? Khổ thánh đế, Tập thánh đế, đó gọi là hai đế chẳng phải thánh. Hữu lậu vô lậu, hữu ái vô ái, hữu cầu vô cầu, nên thủ chẳng nên thủ, hữu thủ vô thủ, hữu thắng vô thắng cũng như thế.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu thọ, bao nhiêu chẳng phải thọ?

Đáp: Có ba đế chẳng phải thọ, một đế có hai phần hoặc thọ, hoặc chẳng phải thọ.

Hỏi: Thế nào là ba đế chẳng phải thọ?

Đáp: Tập Thánh đế, diệt Thánh đế, đạo Thánh đế, gọi là ba đế

chẳng phải thọ.

Một đế có hai phần hoặc thọ, hoặc chẳng phải thọ là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế có hai phần hoặc thọ, hoặc chẳng phải thọ.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế thọ?

Đáp: Nếu khổ Thánh đế bên trong thì gọi là khổ Thánh đế thọ.

Khổ Thánh đế thọ là gì?

Đáp: Pháp nghiệp của khổ Thánh đế là báo do phiền não sinh ra, nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập thuộc về phần ngã: sắc tốt đẹp của thân, chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm, không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, thân nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng mềm dịu, không phải tiếng mềm dịu, hương tốt đẹp của thân, không phải hương tốt đẹp, hương dịu dàng, không phải hương dịu dàng, hương vừa ý, không phải hương vừa ý, thân nếm vị chua, đắng, cay, mặn, lạt, nước miếng, đàm dãi, thân có cảm giác lạnh, nóng, nhẹ, nặng, thô tế, nhám, trơn, cứng, mềm, tâm thọ khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân hữu lậu tiến, xúc tư thọ, tưởng, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tâm tiến, tín, dục, niệm, sợ, sinh, mạng, nhãn thức, cho đến ý thức, gọi là khổ Thánh đế thọ.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế chẳng phải thọ?

Đáp: Là khổ Thánh đế ngoài, đó gọi là khổ thánh đế chẳng phải thọ.

Khổ Thánh đế chẳng phải thọ là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế thiện, hoặc bất thiện, vô ký không thuộc về phần ngã. Nếu tâm thiện, tâm bất thiện, chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo, tâm khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Nếu sắc ngoài, thanh, hương vị, được biết do nhãn thức, hoặc sự tiếp xúc bên ngoài: thân, miệng chẳng phải giới, không có biểu hiện, được thân thức nhận biết, giới thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, trừ mạng, thọ, tưởng khác, cho đến định Vô tưởng, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là khổ Thánh đế chẳng phải thọ. Nội, ngoại cũng như thế.

Bốn Thánh đế, bao nhiêu có báo, bao nhiêu không có báo?

Đáp: Một đế có báo, một đế không có báo, hai đế có cả hai phần hoặc có báo, hoặc không có báo.

Hỏi: Thế nào là một đế có báo?

Đáp: Tập Thánh đế là một đế có báo.

Một đế không có báo là gì?

Đáp: Diệt Thánh đế là một đế không có báo.

Hỏi: Thế nào là hai đế có cả hai phần hoặc có báo, hoặc không có báo?

Đáp: Khổ Thánh đế, Đạo Thánh đế, là hai đế có cả hai phần hoặc có báo, hoặc không có báo.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế có báo?

Đáp: Pháp báo của khổ Thánh đế, gọi là khổ Thánh đế có báo.

Khổ Thánh đế có báo là gì?

Đáp: Trừ báo thiện của khổ Thánh đế, khổ Thánh đế thiện, bất thiện khác, tâm bất thiện khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, giới của thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, thọ tưởng cho đến giới ý thức, giới ý của định Vô tưởng của phiền não kiết sử, gọi là khổ Thánh đế có báo.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế không có báo?

Đáp: Khổ Thánh đế nếu báo, khổ Thánh đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo. Nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt, thân nhập, hương nhập, vị nhập, xúc nhập, sắc tốt đẹp của thân, chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm, không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, thân nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng êm dịu, không phải tiếng êm dịu, tâm vô ký khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, câu ngôn ngữ. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, giới của thân, miệng hữu lậu không biểu hiện, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, trừ không có tham, không giận dữ, si, phiền não kiết sử, tưởng, thọ khác, cho đến nhãn thức đến ý thức của định Vô tưởng, gọi là khổ Thánh đế không có báo.

Đạo Thánh đế có báo là gì?

Đáp: Pháp báo của đạo Thánh đế, gọi là đạo Thánh đế có báo.

Hỏi: Thế nào là đạo Thánh đế có báo?

Đáp: Người học lìa kiết sử, tâm Thánh nhập đạo Thánh, nếu Kiên tín, Kiên pháp và người cùng các loài khác thấy lỗi của hành, quán sự vắng lặng của Niết-bàn, quán như thật về khổ tập, diệt, đạo, chưa được muốn được, chưa hiểu muốn hiểu, chưa chứng muốn chứng, tu, đạo, lìa

phiền não. Người Vô học muốn được A-la-hán, chưa được Thánh pháp, muốn được tu đạo. Nếu thật là người, hoặc các loài, mà chánh kiến, chánh giác, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là đạo Thánh đế có báo.

Đạo Thánh đế không có báo là gì?

Đáp: Đạo Thánh đế không có báo, gọi là đạo Thánh đế không có báo.

Hỏi: Thế nào là đạo Thánh đế không có báo?

Đáp: Người kiến học, hoặc trí quán đầy đủ của Tu-đà-hoàn, Tư-đà-hàm, A-na-hàm, hoặc địa trí, hoặc quán tâm giải thoát liền được quả Sa-môn. Nếu quả Tu-đà-hoàn, quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm, bậc Vô học với trí quán của A-la-hán đầy đủ, hoặc địa trí, hoặc quán tâm giải thoát, tức sẽ được quả A-la-hán. Nếu thật là người, hoặc các loài mà chánh kiến, cho đến chánh định, gọi là đạo Thánh đế không có báo.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu tâm, bao nhiêu chẳng phải tâm?

Đáp: Có ba đế phi tâm, một đế có hai phần hoặc tâm, hoặc phi tâm.

Hỏi: Thế nào là ba đế phi tâm?

Đáp: Tập Thánh đế, diệt Thánh đế, đạo Thánh đế, gọi là ba đế phi tâm.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm cả hai phần hoặc tâm, hoặc phi tâm?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế gồm cả hai phần hoặc tâm, hoặc phi tâm?

Khổ Thánh đế tâm là gì?

Đáp: Nhân thức cho đến ý thức gọi là khổ Thánh đế tâm.

Hỏi: Thế nào là khổ Thánh đế phi tâm?

Đáp: Thọ, tướng của bốn sắc đầu trong mười sắc nhập, cho đến định Vô tướng, gọi là khổ Thánh đế phi tâm.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu tâm tương ứng, bao nhiêu chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Một đế là tâm tương ứng, một đế chẳng phải tâm tương ứng: một đế có hai phần hoặc tâm tương ứng, hoặc không phải tâm tương ứng, một đế gồm cả ba phần hoặc tâm tương ứng, hoặc chẳng phải tâm tương ứng, hoặc không nói tâm tương ứng, chẳng phải tâm tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế tâm tương ứng?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế tâm tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế chẳng phải tâm tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế có cả hai phần: hoặc tâm tương ứng, hoặc chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Đạo Thánh đế là một đế có hai phần: hoặc tâm tương ứng, hoặc chẳng phải tâm tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm cả ba phần: hoặc tâm tương ứng, hoặc chẳng phải tâm tương ứng, hoặc không nói tâm tương ứng, chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế gồm cả ba phần hoặc tâm tương ứng, hoặc chẳng phải tâm tương ứng, hoặc không nói tâm tương ứng, chẳng phải tâm tương ứng.

Tâm tương ứng của Đạo Thánh đế là gì?

Đáp: Đạo Thánh đế, nếu tâm sở như chánh kiến, chánh giác, chánh tâm tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là tâm tương ứng của đạo Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là Đạo Thánh đế chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Đạo Thánh đế chẳng phải tâm sở như chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh thân tiến, gọi là đạo Thánh đế chẳng phải tâm tương ứng.

Tâm tương ứng của khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế, nếu tâm sở như thọ, tưởng, cho đến sử phiền não, gọi là tâm tương ứng của khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Nếu khổ Thánh đế chẳng phải tâm sở: Là như mười sắc nhập và bốn sắc đầu sinh cho đến định Vô tưởng, gọi là khổ Thánh đế chẳng phải tâm tương ứng.

Đáp: Thế nào là Khổ Thánh đế không nói là tâm tương ứng, chẳng phải tâm tương ứng?

Đáp: Từ nhãn thức, cho đến ý thức, gọi là khổ Thánh đế không nói tâm tương ứng, chẳng phải tâm tương ứng.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu tâm sở (tâm số), bao nhiêu không phải tâm sở?

Đáp: Một đế là tâm sở, một đế chẳng phải tâm sở, hai đế có hai phần: hoặc tâm sở, hoặc chẳng phải tâm sở.

Hỏi: Thế nào là một đế có tâm sở?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế có tâm sở.

Hỏi: Thế nào là một đế chẳng phải tâm sở?

Đáp: Diệt Thánh đế là một đế chẳng phải tâm sở.

Hai đế có hai phần hoặc tâm sở, hoặc chẳng phải tâm sở là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế, Đạo Thánh đế, là hai đế có hai phần hoặc tâm sở, hoặc chẳng phải tâm sở.

Hỏi: Thế nào là tâm sở của Khổ Thánh đế?

Đáp: Trừ tâm, khổ Thánh đế còn lại duyên thọ, tưởng, cho đến sử phiền não, gọi là tâm sở của khổ Thánh đế.

Hỏi: Khổ Thánh đế chẳng phải tâm sở là gì?

Đáp: Nếu khổ Thánh đế không phải duyên và tâm, mà là mười sắc nhập và bốn sắc đầu sinh, cho đến nhãn thức đến ý thức của định Vô tưởng, gọi là Khổ Thánh đế chẳng phải tâm sở.

Hỏi: Thế nào là tâm sở của Đạo Thánh đế?

Đáp: Nếu Đạo Thánh đế duyên chánh kiến, chánh giác, chánh tâm tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là tâm sở của đạo Thánh đế.

Đạo Thánh đế chẳng phải tâm sở là gì?

Đáp: Nếu đạo Thánh đế không phải duyên chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh thân tiến, gọi là đạo Thánh đế chẳng phải tâm sở.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu duyên, bao nhiêu chẳng phải duyên?

Đáp: Một đế có duyên, một đế chẳng có duyên, hai đế có hai phần: hoặc có duyên, hoặc không có duyên.

Hỏi: Thế nào là một đế có duyên?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế có duyên.

Hỏi: Thế nào là một đế chẳng có duyên?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế chẳng có duyên.

Hai đế có hai phần hoặc có duyên, hoặc chẳng có duyên là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế có hai phần hoặc có duyên, hoặc không có duyên.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế có duyên?

Đáp: Nếu tâm sở của Khổ Thánh đế và tâm, thọ, tưởng, cho đến nhãn thức đến ý thức của sử phiền não, gọi là duyên của khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế không phải duyên?

Đáp: Trừ tâm còn lại Khổ Thánh đế chẳng phải tâm sở, như mười sắc nhập và bốn sắc đầu sinh, cho đến định Vô tưởng, gọi là khổ Thánh đế không phải duyên.

Hỏi: Thế nào là Đạo Thánh đế duyên?

Đáp: Tâm sở của đạo Thánh đế chánh kiến, chánh giác, chánh tâm tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là duyên của đạo Thánh đế.

Đạo Thánh đế không phải duyên là gì?

Đáp: Nếu đạo Thánh đế chẳng phải tâm sở như chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng chánh thân tiến thì gọi là đạo Thánh đế chẳng phải duyên.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu tâm chung, bao nhiêu tâm không chung?

Một đế có tâm chung, một đế tâm không chung, hai đế gồm cả hai phần: hoặc tâm chung, hoặc tâm không chung.

Hỏi: Thế nào là một đế có tâm chung?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế tâm chung.

Hỏi: Thế nào là một đế tâm không chung?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế tâm không chung.

Hỏi: Thế nào là hai đế gồm cả hai phần: hoặc tâm chung, hoặc tâm không chung?

Đáp: Khổ Thánh đế, đạo Thánh đế, gọi là hai đế gồm cả hai phần hoặc tâm chung, hoặc tâm không chung.

Tâm chung của khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Nếu khổ Thánh đế tùy tâm chuyển, tâm chung sinh, trụ chung, diệt chung, giới của thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, thọ, tưởng, cho đến sử phiền não, gọi là tâm chung của khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là tâm không chung của khổ Thánh đế?

Đáp: Khổ Thánh đế không tùy tâm chuyển, tâm không chung sinh, không trụ chung, không diệt chung, bốn sắc đầu trong mười sắc nhập sinh, cho đến nhãn thức đến ý thức của định Vô tưởng, gọi là tâm không chung của khổ Thánh đế.

Tâm chung của đạo Thánh đế là gì?

Đáp: Đạo Thánh đế tùy tâm chuyển, tâm chung sinh, trụ chung, diệt chung, chánh kiến, cho đến chánh định, gọi là tâm chung của đạo Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là tâm không chung của đạo Thánh đế?

Đáp: Đạo Thánh đế không tùy tâm chuyển, tâm không chung sinh, trụ không chung, diệt không chung, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh thân tiến, gọi là tâm không chung của đạo Thánh đế, tùy tâm chuyển, không tùy tâm chuyển cũng như thế.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu nghiệp, bao nhiêu chẳng phải nghiệp?

Đáp: Có hai đế chẳng phải nghiệp, hai đế có hai phần: hoặc nghiệp, hoặc chẳng phải nghiệp.

Hỏi: Thế nào là hai đế chẳng phải nghiệp?

Đáp: Tập Thánh đế, Diệt Thánh đế, gọi là hai đế chẳng phải nghiệp.

Hai đế có hai phần: hoặc nghiệp, hoặc chẳng phải nghiệp là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế có hai phần: hoặc nghiệp, hoặc chẳng phải nghiệp.

Hỏi: Thế nào là nghiệp của Khổ Thánh đế?

Đáp: Tâm thiện, tâm bất thiện, tâm vô ký, khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay lại, âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, giới của thân, miệng hữu lậu không có giáo tư duy, gọi là nghiệp của khổ Thánh đế.

Khổ Thánh đế chẳng phải nghiệp là gì?

Đáp: Nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt, thân nhập, hương, vị, xúc nhập, sắc tốt đẹp của thân chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm, không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, nghiêm tịnh, không phải thân nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng dịu dàng, không phải tiếng dịu dàng. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, trừ tư, thọ, tưởng khác, cho đến định Vô tưởng, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là khổ Thánh đế chẳng phải nghiệp.

Hỏi: Thế nào là nghiệp của Đạo Thánh đế?

Đáp: Chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, gọi là nghiệp của đạo Thánh đế.

Đạo Thánh đế chẳng phải nghiệp là sao?

Đáp: Chánh kiến, chánh giác, chánh tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là đạo Thánh đế chẳng phải nghiệp.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu nghiệp tương ứng, bao nhiêu chẳng phải nghiệp tương ứng?

Đáp: Một đế có nghiệp tương ứng, một đế chẳng phải nghiệp tương ứng, một đế có hai phần: hoặc nghiệp tương ứng, hoặc chẳng phải nghiệp tương ứng, một đế gồm cả ba phần: hoặc nghiệp tương ứng, hoặc chẳng phải nghiệp tương ứng, hoặc không nói nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế có nghiệp tương ứng?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế có nghiệp tương ứng.

Một đế chẳng phải nghiệp tương ứng là gì?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế chẳng phải nghiệp tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế có hai phần: hoặc nghiệp tương ứng, hoặc chẳng phải nghiệp tương ứng?

Đáp: Đạo Thánh đế gọi là một đế có hai phần hoặc nghiệp tương ứng, hoặc chẳng phải nghiệp tương ứng.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm ba phần: hoặc nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng, hoặc không nói nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng?

Đáp: Khổ Thánh đế là một đế gồm ba phần: hoặc nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng, hoặc không nói nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng.

Nghiệp tương ứng của Đạo Thánh đế là gì?

Đáp: Đạo Thánh đế, nếu tư tương ứng với chánh kiến, chánh giác, chánh tiến, chánh niệm, chánh định, gọi là nghiệp tương ứng của Đạo Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là Đạo Thánh đế chẳng phải nghiệp tương ứng?

Đáp: Nếu Đạo Thánh đế không phải tư tương ứng với chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh thân tiến, gọi là Đạo Thánh đế chẳng phải nghiệp tương ứng.

Nghiệp tương ứng với Khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Nếu Khổ Thánh đế tương ứng với tư, trừ tư, tưởng ưu cho đến sử phiền não, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là nghiệp tương ứng của khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế chẳng phải nghiệp tương ứng?

Đáp: Nếu Khổ Thánh đế không phải bốn sắc đầu trong mười sắc nhập tương ứng với tư sinh, cho đến định Vô tưởng, gọi là khổ Thánh đế chẳng phải nghiệp tương ứng.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế không nói nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng với tư?

Đáp: Gọi là Khổ Thánh đế không nói nghiệp tương ứng, chẳng phải nghiệp tương ứng.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu nghiệp chung, bao nhiêu chẳng phải nghiệp chung?

Đáp: Có hai đế có nghiệp chung, một đế nghiệp không chung, một đế có hai phần: hoặc nghiệp chung, hoặc chẳng phải nghiệp chung.

Hỏi: Thế nào là hai đế có nghiệp chung?

Đáp: Tập Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế có nghiệp chung.

Một đế nghiệp không chung là gì?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế nghiệp không chung.

Một đế có hai phần: hoặc nghiệp chung hoặc nghiệp không chung là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế có hai phần: hoặc nghiệp chung hoặc nghiệp không chung.

Hỏi: Thế nào là nghiệp chung của Khổ Thánh đế?

Đáp: Nếu khổ Thánh đế tùy nghiệp chuyển, nghiệp chung, sinh, trụ chung, diệt chung, giới của thân miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, xúc tư của tâm thọ tưởng định, cho đến sử phiền não, nhãn thức của định Vô tưởng cho đến ý thức, gọi là nghiệp chung của Khổ Thánh đế.

Nghiệp không chung của Khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế không tùy nghiệp chuyển, nghiệp không chung sinh, trụ không chung, diệt không chung, thân, miệng của mười sắc nhập chẳng phải giới, không có biểu hiện giới của thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, tâm bất định, tư duy kiết của sinh, già chết, mạng, gọi là nghiệp không chung của Khổ Thánh đế. Tùy nghiệp chuyển, không tùy nghiệp chuyển, cũng như thế.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu nhân, bao nhiêu chẳng phải nhân?

Đáp: Có hai đế có nhân, một đế chẳng phải nhân, một đế có hai phần: hoặc nhân, hoặc chẳng phải nhân.

Hỏi: Thế nào là một nhân?

Đáp: Tập thánh đế, Đạo thánh đế, đó gọi là hai nhân.

Hỏi: Thế nào là một chẳng phải nhân?

Đáp: Diệt Thánh đế là một chẳng phải nhân.

Hỏi: Thế nào là một nhân có hai phần hoặc nhân hoặc chẳng phải nhân?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một nhân có hai phần: hoặc nhân hoặc chẳng phải nhân.

Hỏi: Thế nào là nhân của Khổ Thánh đế?

Đáp: Khổ Thánh đế duyên Khổ Thánh đế, chứ không phải duyên có báo. Khổ Thánh đế không phải duyên báo thiện bốn đại Tâm thiện, tâm bất thiện khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, địa đại, thủy, hỏa, phong đại, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, giới của thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, thọ, tưởng cho đến sử phiền não, định Vô tưởng từ nhãn thức, cho đến ý thức, gọi là nhân của Khổ Thánh đế.

Khổ Thánh đế chẳng phải nhân là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế không phải duyên, không có báo, là nghiệp không chung: nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, hương nhập, vị nhập. Sắc tốt đẹp của thân chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, thân nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng mềm dịu, không phải tiếng mềm dịu. Tâm vô ký khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, trừ bốn đại, thuộc về xúc nhập khác và thân hữu lậu tiến, sinh, già chết, mạng, gọi là Khổ Thánh đế chẳng phải nhân.

Bốn Thánh đế bao nhiêu có nhân, bao nhiêu không có nhân?

Đáp: Ba đế có nhân, một đế không có nhân.

Hỏi: Thế nào là ba đế có nhân?

Đáp: Khổ Thánh đế, Tập Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là ba đế có nhân.

Một đế không có nhân là gì?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế không có nhân. Có đầu mối, không có đầu mối, có duyên, không có duyên, hữu vi, vô vi cũng như thế.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu biết, bao nhiêu chẳng biết?

Đáp: Tất cả đều biết, như sự thấy biết.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu thức, bao nhiêu không phải thức?

Đáp: Tất cả đều là thức, ý thức, như sự nhận biết.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu hiểu, bao nhiêu không phải hiểu?

Đáp: Tất cả đều hiểu, như sự hiểu.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu rõ biết, bao nhiêu chẳng phải rõ biết?

Đáp: Tất cả đều rõ biết, như sự rõ biết.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu là trí biết thuộc đoạn, bao nhiêu là trí biết thuộc chẳng đoạn?

Đáp: Một đế là trí biết thuộc đoạn, hai đế là trí biết thuộc chẳng đoạn và, một đế có hai phần: hoặc trí biết thuộc đoạn, hoặc trí biết thuộc chẳng đoạn.

Hỏi: Thế nào một đế là có trí biết thuộc đoạn?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế có trí biết thuộc đoạn.

Hỏi: Thế nào là hai đế có trí biết thuộc chẳng đoạn?

Đáp: Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế có trí biết thuộc chẳng đoạn.

Hỏi: Thế nào là một đế có hai phần: hoặc trí biết thuộc đoạn, hoặc trí biết thuộc chẳng đoạn?

Đáp: Khổ Thánh đế, gọi là một đế có hai phần: hoặc trí biết thuộc đoạn, hoặc trí biết thuộc chẳng đoạn.

Khổ Thánh đế có trí biết thuộc đoạn là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế bất thiện, tâm bất thiện khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến giới ý giới ý thức, thọ, tưởng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tín dục, niệm, nghi, sợ phiền não kiết sử, gọi là Khổ Thánh đế có trí biết thuộc đoạn.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế có trí biết thuộc chẳng đoạn?

Đáp: Khổ Thánh đế thiện, vô ký, nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt, thân nhập, hương nhập, vị nhập, xúc nhập, sắc tốt đẹp của thân chẳng phải sắc tốt đẹp, đoạn nghiêm không phải đoạn nghiêm, da dễ mịn màng không phải da dễ mịn màng nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp không phải tiếng tốt đẹp, tiếng êm dịu không phải tiếng êm dịu. Tâm thiện, hoặc tâm vô ký khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, giới thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu, trừ nghi, phiền não kiết sử, thọ, tưởng khác cho đến định Vô tướng, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là Khổ Thánh đế có trí biết, thuộc đoạn. Đoạn chẳng phải đoạn cũng như thế.

Bốn Thánh đế, có bao nhiêu tu, bao nhiêu chẳng phải tu?

Đáp: Có hai đế là tu, một đế chẳng phải tu, một đế có hai phần: hoặc tu, hoặc chẳng phải tu.

Hỏi: Thế nào là hai đế thuộc tu?

Đáp: Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế tu.

Một đế chẳng phải tu là gì?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế chẳng phải tu.

Thế nào một đế có hai phần: hoặc tu, hoặc chẳng phải tu?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế có hai phần: hoặc tu, hoặc chẳng phải tu.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế tu?

Đáp: Khổ Thánh đế thiện, tâm thiện khởi lên thân giáo như: đến,

đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Giới thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, cho đến tâm nghi, giới ý thức, giới ý của định Vô tướng, gọi là khổ Thánh đế tu.

Khổ Thánh đế chẳng phải tu là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế bất thiện, vô ký, nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, hương nhập, vị nhập, xúc nhập, sắc tốt đẹp của thân, chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm, không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng mềm dịu, không phải tiếng mềm dịu, tâm bất thiện, tâm vô ký khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thọ tướng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tìn, dục, niệm, nghi, sợ, sử phiền não, sinh, già chết, mạng, kiết, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là Khổ Thánh đế chẳng phải tu.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu chứng, bao nhiêu không phải chứng?

Đáp: Tất cả đều chứng, như sự thấy biết.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu thiện, bao nhiêu bất thiện, bao nhiêu vô ký?

Đáp: Có hai đế là thiện, một đế bất thiện, một đế gồm cả ba phần: hoặc thiện, hoặc bất thiện, hoặc vô ký.

Hỏi: Thế nào là hai đế thiện?

Đáp: Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế thiện.

Một đế bất thiện là gì?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế bất thiện.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm ba phần: hoặc thiện, hoặc bất thiện, hoặc vô ký?

Đáp: Khổ Thánh đế gọi là một đế gồm cả ba phần: hoặc thiện, bất thiện, hoặc vô ký.

Khổ Thánh đế thiện là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế tu tâm thiện, khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Giới thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, cho đến tâm xả giới ý, giới ý thức của vô tướng, gọi là khổ Thánh đế thiện.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế bất thiện?

Đáp: Khổ Thánh đế dứt thọ tướng xúc tư, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tâm tiến. Với tâm bất thiện khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu, giới ý thức, giới ý tiến, tín dục, niệm, nghi, sợ phiền não kiết sử, gọi là Khổ Thánh đế bất thiện.

Khổ Thánh đế vô ký là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế thọ nhận khổ Thánh đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo: nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt, thân nhập, hương nhập, vị nhập, xúc nhập, sắc tốt đẹp của thân, chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm, không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng mềm dịu không phải tiếng mềm dịu. Tâm vô ký khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, thân hữu lậu tiến, thọ, tướng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tín, dục, niệm, sợ sinh già chết mang, nhãn thức cho đến thức, gọi là Khổ Thánh đế vô ký.

Hỏi: Bốn Thánh đế có bao nhiêu học, bao nhiêu Vô học, bao nhiêu phi học, phi Vô học?

Đáp: Hai đế là phi học, phi Vô học, hai đế có hai phần: hoặc học, hoặc Vô học.

Hỏi: Thế nào là hai đế phi học, phi Vô học?

Đáp: Khổ Thánh đế, Tập Thánh đế, gọi là hai đế phi học, phi Vô học.

Hỏi: Thế nào là hai đế có hai phần: hoặc học, hoặc Vô học.

Đáp: Diệt Thánh đế và Đạo Thánh đế gọi là hai đế có hai phần: hoặc học, hoặc Vô học.

Hỏi: Thế nào là Diệt Thánh đế học?

Quả Tu-đà-hoàn, quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm, gọi là Diệt Thánh đế học (học của diệt Thánh đế).

Vô học của Diệt Thánh đế là gì?

Đáp: Quả A-la-hán gọi là Vô học diệt Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là học của Đạo Thánh đế?

Đáp: Người học là kiết sử, tâm Thánh nhập đạo Thánh. Nếu Kiên tín, hoặc Kiên pháp và người, cùng các loài khác thấy lỗi của hành,

quán sự vắng lặng của Niết-bàn, quán như thật về khổ tập, diệt, đạo chưa được muốn được, chưa hiểu muốn hiểu, chưa chứng muốn chứng, tu đạo, lia chấp phiền não. Người học hoặc Tu-đà-hoàn, Tư-đà-hàm, A-na-hàm, trí quán đầy đủ hoặc Trí địa, hoặc quán tâm giải thoát, liền được quả Sa-môn, hoặc quả Tu-đà-hoàn, hoặc quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm. Nếu thật là người, hoặc thú hưởng chánh kiến, cho đến chánh định, gọi là Học của Đạo Thánh đế.

Vô học của Đạo Thánh đế là gì?

Đáp: Người Vô học muốn được A-la-hán, chưa được Thánh pháp, muốn được tu đạo trí quán đầy đủ. Nếu trí địa, hoặc quán tâm giải thoát, thì tâm liền được quả A-la-hán. Nếu thật là người hoặc thú hưởng chánh kiến cho đến chánh định thì gọi là Đạo Thánh đế Vô học.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu báo, bao nhiêu pháp báo, bao nhiêu chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo?

Đáp: Một đế là pháp báo, một đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo, một đế có hai phần: hoặc báo, hoặc pháp báo, một đế gồm cả ba phần: hoặc báo, hoặc pháp báo, hoặc chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo.

Hỏi: Thế nào là một đế pháp báo?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế pháp báo.

Một đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo là gì?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo.

Hỏi: Thế nào là một đế có hai phần: hoặc báo, hoặc pháp báo?

Đáp: Đó là Đạo Thánh đế, đó là một đế gồm hai phần hoặc báo, hoặc pháp báo.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm ba phần: hoặc báo, hoặc pháp báo, hoặc chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo?

Đáp: Đó là Khổ Thánh đế, gọi là một đế gồm ba phần: hoặc báo, hoặc pháp báo, hoặc chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo.

Hỏi: Thế nào là báo của đạo Thánh đế?

Đáp: Đạo Thánh đế không có báo, đây gọi là báo của đạo Thánh đế.

Báo của đạo Thánh đế là gì?

Đáp: Bạc kiến học, hoặc là Tu-đà-hoàn, Tư-đà-hàm, A-na-hàm trí quán đầy đủ, hoặc Địa trí, hoặc quán tâm giải thoát liền được quả Sa-môn, nếu là quả Tu-đà-hoàn, quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm, thì trí quán của người Vô học đã đầy đủ. Nếu là địa trí, hoặc đã quán tâm giải

thoát, thì sẽ được quả A-la-hán. Nếu thật là người, hoặc các loài chánh kiến cho đến chánh định, gọi là báo của Đạo Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là pháp báo của Đạo Thánh đế?

Đáp: Báo thiện của đạo Thánh đế, được gọi là pháp báo của Đạo Thánh đế.

Pháp báo của Đạo Thánh đế là gì?

Đáp: Người học đã lìa kiết sử, tâm Thánh nhập đạo Thánh. Nếu Kiên tín, Kiên pháp và người ở đường khác thấy lỗi của hành quán cảnh vắng lặng của Niết-bàn, quán như thật về khổ tập, diệt, đạo, chưa được muốn được, chưa giải muốn giải, chưa chứng muốn chứng, tu đạo, xa lìa phiền não. Người Vô học muốn được A-la-hán, chưa được pháp của bậc Thánh, muốn được Tu đạo. Nếu thật là người hoặc thú hưởng chánh kiến, cho đến chánh định, gọi là pháp báo của Đạo Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là báo của Khổ Thánh đế?

Đáp: Báo thiện của Khổ Thánh đế: Nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, sắc tốt đẹp của thân chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, nghiêm tịnh không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng mềm dịu, không phải tiếng mềm dịu, hương tốt đẹp của thân, không phải hương tốt đẹp, mùi hương êm dịu không phải hương êm dịu, hương vừa ý không phải hương vừa ý, thân nếm lấy vị chua, đắng, cay, mặn, lạt, nước miếng, đàm dãi, thân có cảm giác lạnh, nóng, nhẹ nặng, thô tế, nhám, trơn, cứng, mềm. Tâm thọ khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ (khinh an), trừ không có tham, không giận dữ, thọ tướng khác, cho đến tâm xả, sợ sinh, mạng, định Vô tướng nhãn thức, cho đến ý thức, đây gọi là báo của Khổ Thánh đế.

Pháp báo của Khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế có báo, gọi là pháp báo của Khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là pháp báo của Khổ Thánh đế?

Đáp: Trừ báo thiện của Khổ Thánh đế, Khổ Thánh đế thiện, bất thiện khác, tâm thiện, hoặc tâm bất thiện khởi lên thân giáo như: co, duỗi, đến đi, xoay chuyển âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có biểu hiện giới của thân, miệng hữu lậu không có biểu hiện thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, thọ, tướng, cho đến giới ý thức, giới ý của định Vô tướng của phiền não kiết sử, gọi là pháp báo của

Khổ Thánh đế.

Khổ Thánh đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế vô ký, không thuộc về phần ngã với tâm chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo khởi lên thân giáo như: co, duỗi, đến, đi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh, hương, vị ngoài, sự xúc chạm bên ngoài, được thân thức nhận biết là thân hữu lậu tiến, thọ, tưởng, xúc tư, tư duy giác quán, kiến huệ giải thoát, tâm vui mừng, tiến, tín, dục, niệm, sợ sinh, già chết, là từ nhãn thức cho đến ý thức, gọi là Khổ Thánh đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu kiến đoạn, bao nhiêu tư duy đoạn, bao nhiêu không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn?

Đáp: Có hai đế không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn, một đế có hai phần: hoặc kiến đoạn, hoặc tư duy đoạn, một đế gồm ba phần: hoặc kiến đoạn, hoặc tư duy đoạn, hoặc không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn.

Hỏi: Thế nào là hai đế không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn?

Đáp: Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế không phải kiến đoạn không phải tư duy đoạn.

Một đế có hai phần: hoặc kiến đoạn, hoặc tư duy đoạn là gì?

Đáp: Đó là Tập Thánh đế, gồm hai phần hoặc kiến đoạn, hoặc tư duy đoạn.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm ba phần: hoặc kiến đoạn, hoặc tư duy đoạn, hoặc không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn?

Đáp: Đó là Khổ Thánh đế, gồm ba phần hoặc kiến đoạn, hoặc tư duy đoạn, hoặc không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn.

Kiến đoạn của Tập Thánh đế là gì?

Đáp: Tập Thánh đế, nếu kiến đoạn gọi Tập Thánh đế, thì đó là kiến đoạn của Tập Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là tư duy đoạn của Tập Thánh đế?

Đáp: Tư duy đoạn của Tập Thánh đế, gọi Tập Thánh đế, gọi là Tập Thánh đế tư duy đoạn.

Kiến đoạn của Khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Bất thiện của Khổ Thánh đế không phải do tư duy đoạn mà là kiến đoạn, tâm phiền não khởi lên thân giáo như: co, duỗi, đến đi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến, giới ý, giới ý thức thọ,

tưởng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến Tuệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tín, dục, niệm, nghi, sợ phiền não kiết sử, gọi là kiến đoạn của khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là tư duy đoạn của Khổ Thánh đế?

Đáp: Bất thiện của Khổ Thánh đế không phải kiến đoạn mà là tư duy dứt, tâm phiền não khởi lên thân giáo như: co, duỗi, đến, đi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến, giới ý thức, giới ý thọ, tưởng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến Tuệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tín, dục, niệm, sợ phiền não kiết sử, gọi là tư duy đoạn của Khổ Thánh đế.

Khổ Thánh đế không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế thiện, vô ký, nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, hương, vị, xúc, nhập, sắc tốt đẹp của thân, chẳng phải sắc tốt đẹp, đoan nghiêm, không phải đoan nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, thân nghiêm tịnh, không phải nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng mềm dịu, không phải tiếng mềm dịu. Nếu tâm thiện, hoặc tâm vô ký khởi lên thân giáo như: co, duỗi đến, đi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, thanh ngoài, được nhĩ thức nhận biết, giới thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, trừ nghi, phiền não kiết sử, thọ, tưởng khác, cho đến Định Vô tưởng, nhãn thức cho đến ý thức, đó gọi là Khổ Thánh đế không phải kiến đoạn, không phải tư duy đoạn.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu nhân kiến đoạn, bao nhiêu nhân tư duy đoạn, bao nhiêu không phải là nhân của kiến đoạn, chẳng phải nhân của tư duy đoạn?

Đáp: Hai đế chẳng phải nhân của kiến đoạn, chẳng phải nhân của tư duy đoạn, một đế có hai phần: hoặc nhân của kiến đoạn, hoặc nhân của tư duy đoạn, một đế gồm cả ba phần: hoặc nhân của kiến đoạn, hoặc nhân của tư duy đoạn, hoặc chẳng phải nhân của kiến đoạn, chẳng phải nhân của tư duy đoạn.

Hỏi: Thế nào là hai đế không phải là nhân của kiến đoạn, chẳng phải nhân của tư duy đoạn?

Đáp: Diệt Thánh đế, Đạo Thánh đế, gọi là hai đế không phải nhân của kiến đoạn, không phải nhân của tư duy đoạn.

Một đế có hai phần hoặc nhân của kiến đoạn, hoặc nhân của tư duy đoạn là gì?

Đáp: Tập Thánh đế gọi là một đế có hai phần: hoặc nhân của kiến đoạn, hoặc nhân của tư duy đoạn.

Hỏi: Thế nào là một đế gồm cả ba phần: hoặc nhân của kiến đoạn, hoặc nhân của tư duy đoạn, hoặc chẳng phải nhân của kiến đoạn, chẳng phải nhân của tư duy đoạn?

Đáp: Khổ Thánh đế, gọi là một đế gồm ba phần: hoặc nhân của kiến đoạn, hoặc nhân của tư duy dứt, hoặc chẳng phải nhân của kiến đoạn, không phải nhân của tư duy đoạn.

Nhân của kiến đoạn của Tập Thánh đế là gì?

Đáp: Tập Thánh đế, kiến đoạn của tập Thánh đế, gọi là nhân nơi kiến đoạn của Tập Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là nhân tư duy đoạn của Tập Thánh đế?

Đáp: Tập Thánh đế, tư duy đoạn của tập Thánh đế, gọi là nhân tư duy đoạn của Tập Thánh đế.

Nhân kiến đoạn của Khổ Thánh đế là gì?

Đáp: Kiến đoạn của Khổ Thánh đế, pháp báo kiến đoạn của Khổ Thánh đế. Nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, thân chẳng phải sắc tốt đẹp, không phải đoan nghiêm, không phải da tươi đẹp, không phải nghiêm tịnh. Thân không phải tiếng tốt đẹp, không phải các thứ tiếng tinh đẹp, không phải tiếng mềm dịu, thân không phải hương tốt đẹp, không phải hương thơm, không phải hương vừa ý. Thân nếm vị ngọt chua, đắng, cay, mặn, lạt, nước miếng, đàm dãi, thân lạnh, nóng, nặng, thô, nhám, cứng. Tâm thọ khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thọ, tưởng xúc tư tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tín, dục, niệm, nghi, sợ, sử phiền não, sinh mạng kiệt, nhãn thức cho đến ý thức, gọi là nhân kiến đoạn của Khổ Thánh đế.

Hỏi: Thế nào là nhân tư duy đoạn của Khổ Thánh đế?

Đáp: Tư duy đoạn Khổ Thánh đế, báo của pháp tư duy đoạn của khổ Thánh đế: nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, thân chẳng phải sắc tốt đẹp, không phải đoan nghiêm, không phải da tươi đẹp, không phải nghiêm tịnh, thân không phải tiếng tốt đẹp, không phải các thứ tiếng tinh đẹp, không phải tiếng mềm dịu, thân không phải hương tốt đẹp, không phải hương êm dịu, không phải hương vừa ý, thân nếm vị ngọt chua, đắng, cay, mặn, lạt, nước miếng, đàm dãi, có cảm

giác lạnh, nóng, nặng, thô, nhám, là nhân của tư duy đoạn. Tâm khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói, thân, miệng chẳng phải giới, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thọ, tưởng, xúc, tư, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, nhãn thức cho đến ý thức, tiến, tín, dục, niệm, sợ, sử phiền não, kiết sinh mạng, gọi là nhân tư duy đoạn của khổ Thánh đế.

Đáp: Khổ Thánh đế không phải là nhân của kiến đoạn, không phải là nhân của tư duy đoạn là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế thiện, báo của pháp khổ Thánh đế thiện, khổ Thánh đế chẳng phải báo, chẳng phải pháp báo, nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt, thân nhập, sắc tốt đẹp của thân, đoạn nghiêm, da tươi đẹp, nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, các thứ tiếng tinh đẹp, tiếng mềm dịu, hương tốt đẹp của thân, hương thơm, hương vừa ý, thân nếm vị ngọt chua, đắng, cay, mặn, lạt, nước miếng, đàm dãi, thân có cảm giác lạnh, nóng, nhẹ, mịn, trơn láng, không phải nhân kiến đoạn, không phải nhân của tư duy đoạn. Tâm khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, chuyển, âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được thân thức nhận biết, giới thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, dứt bỏ nghi, phiền não kiết sử, thọ tưởng khác, cho đến nhãn thức đến ý thức của định Vô tướng, gọi là Khổ Thánh đế không phải nhân kiến đoạn, không phải nhân của tư duy đoạn.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu đế hệ thuộc cõi Dục, bao nhiêu đế hệ thuộc cõi Sắc, bao nhiêu đế hệ thuộc cõi Vô sắc, bao nhiêu đế không hệ thuộc?

Đáp: Có hai đế không hệ thuộc, hai đế gồm ba phần: hoặc hệ thuộc cõi Dục, hoặc hệ thuộc cõi Sắc, hoặc hệ thuộc cõi Vô sắc.

Hỏi: Thế nào là hai đế không hệ thuộc?

Đáp: Diệt Thánh đế, đạo Thánh đế, gọi là hai đế không hệ thuộc.

Hỏi: Thế nào là hai đế gồm ba phần: hoặc hệ thuộc cõi Dục, hoặc hệ thuộc cõi Sắc, hoặc hệ thuộc cõi Vô sắc?

Đáp: Khổ Thánh đế, tập Thánh đế, gọi là hai đế gồm ba phần: hoặc hệ thuộc cõi Dục, cõi Sắc, cõi Vô sắc.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế hệ thuộc cõi Dục?

Đáp: Hữu lậu, dục lậu của khổ Thánh đế: nhãn nhập, nhĩ nhập, tỷ nhập, thiệt nhập, thân nhập, hương nhập, vị nhập. Sắc tốt đẹp của thân, chẳng phải sắc tốt đẹp, đoạn nghiêm, không phải đoạn nghiêm, da tươi đẹp, không phải da tươi đẹp, nghiêm tịnh, không phải nghiêm

tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, không phải tiếng tốt đẹp, các thứ tiếng hay, không phải các thứ tiếng hay, tiếng êm ái, không phải tiếng êm ái, thân có cảm giác, nóng, nhẹ, nặng, thô, tế, cứng, mềm, nhám, trơn, tâm dục hành khởi lên thân giáo như: đến, đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài, được nhãn thức nhận biết, dục lậu, hữu lậu, xúc chạm ngoài, được thân thức nhận biết: thân, miệng hữu lậu dục lậu chẳng phải giới, không có giáo, giới thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thọ, tưởng, xúc tư duy, kiến huệ giải thoát, không có si, thuận với tín, ăn năn, không ăn năn, tâm vui mừng, tiến, tín, dục không buông lung, niệm, nghi, sợ phiền não kiết sử sinh, già chết, mạng, nhãn thức và sắc được nhận biết do thức thứ hai và ba, gọi là khổ Thánh đế hệ thuộc cõi Dục.

Khổ Thánh đế hệ thuộc cõi Sắc là gì?

Đáp: Hữu lậu, sắc lậu của Khổ Thánh đế: nhãn nhập, nhĩ nhập, thân nhập, sắc tốt đẹp của thân đoan nghiêm, da tươi đẹp, nghiêm tịnh, tiếng tốt đẹp của thân, các thứ tiếng tinh đẹp, tiếng êm ái, thân có cảm giác lạnh, nóng, nhẹ nhàng, mịn, mềm, trơn. Tâm sắc hành khởi lên thân giáo như: đến đi, co, duỗi, xoay chuyển, miệng giáo như: âm thanh, lời nói. Sắc ngoài: hữu lậu sắc lậu, được nhãn thức nhận biết. Nếu thanh, hoặc xúc bên ngoài là sắc lậu, được thân thức nhận biết, giới của thân, miệng hữu lậu không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ. Thọ, tưởng, xúc tư, tư duy, giác quán, kiến huệ giải thoát, không có si, thuận với tín, tâm vui mừng, tâm tiến trừ, tín, dục, không buông lung, niệm, tâm định, xả nghi, sử phiền não, kiết sinh, già chết, mạng, nhãn thức, nhĩ thức, thân thức, ý thức của định Vô tướng, gọi là Khổ Thánh đế hệ thuộc cõi Sắc.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế hệ thuộc cõi Vô sắc?

Đáp: Khổ Thánh đế, nếu hữu lậu vô sắc lậu, thì giới thân, miệng hữu lậu, không có giáo, thân hữu lậu tiến, thân hữu lậu trừ, thọ, tưởng, xúc tư, tư duy kiến huệ giải thoát, không có si, thuận với tâm tín, tâm tiến, trừ, giới ý thức, giới ý dục, không buông lung, niệm, tâm định, xả, sử nghi, phiền não, kiết sinh, già chết, mạng, gọi là Khổ Thánh đế hệ thuộc cõi Vô sắc.

Tập Thánh đế hệ thuộc cõi Dục là gì?

Đáp: Ái hành dục hữu lậu, dục lậu của Tập Thánh đế, đó gọi là Tập Thánh đế hệ thuộc cõi Dục.

Hỏi: Thế nào là Tập Thánh đế hệ thuộc cõi Sắc?

Đáp: Ái hành sắc hữu lậu, sắc lậu của Tập Thánh đế, đó gọi là

Tập Thánh đế hệ thuộc cõi Sắc.

Đáp: Ái hành vô sắc hữu lậu vô sắc lậu của Tập Thánh đế, gọi là tập Thánh đế hệ thuộc cõi Vô sắc.

Bốn Thánh đế có bao nhiêu đế quá khứ, bao nhiêu đế vị lai, bao nhiêu đế hiện tại, bao nhiêu đế không phải quá khứ, không phải vị lai, không phải hiện tại?

Đáp: Có một đế không phải quá khứ, không phải vị lai, không phải hiện tại, ba đế kia có cả ba phần: hoặc quá khứ, hoặc vị lai, hoặc hiện tại.

Hỏi: Thế nào là một đế không phải quá khứ, không phải vị lai, không phải hiện tại?

Đáp: Diệt Thánh đế gọi là một đế không phải quá khứ, không phải vị lai, không phải hiện tại.

Ba đế gồm cả ba phần: hoặc quá khứ, hoặc vị lai, hoặc hiện tại là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế, Tập Thánh đế, Đạo Thánh đế, đó gọi là ba đế gồm cả ba phần hoặc quá khứ, hoặc vị lai, hoặc hiện tại.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế quá khứ?

Đáp: Khổ Thánh đế sinh rồi diệt Khổ Thánh đế, gọi là Khổ Thánh đế quá khứ.

Khổ Thánh đế vị lai là gì?

Đáp: Khổ Thánh đế chưa sinh, chưa xuất ra Khổ Thánh đế, gọi là Khổ Thánh đế vị lai.

Hỏi: Thế nào là Khổ Thánh đế hiện tại?

Đáp: Khổ Thánh đế sinh, chưa diệt Khổ Thánh đế, gọi là Khổ Thánh đế hiện tại. Tập Thánh đế, Đạo Thánh đế cũng như thế.

* * * * *